

***Evolució dels interessos
professionals, de la
utilitat sociolaboral i de
la satisfacció amb els
estudis dels alumnes de
Psicopedagogia***

**Maria Femenias Andreu
Juan Manuel Sánchez
González**

Universitat de les Illes Balears

Educació i Cultura
(2006), 19:
59-68

Evolució dels interessos professionals, de la utilitat sociolaboral i de la satisfacció amb els estudis dels alumnes de Psicopedagogia

Trends in Educational Psychology Students' Professional Interests and in Their Opinion of the Social and Occupational Value of Their University Studies and Satisfaction with Them

Maria Femenias Andreu
Juan Manuel Sánchez González
Universitat de les Illes Balears

Resumen

En la presente investigación se analiza la evolución de los intereses profesionales de los estudiantes de Psicopedagogía, del nivel de utilidad sociolaboral otorgada por los alumnos a dichos estudios, y del nivel de satisfacción personal al estudiarlos. Para ello se ha analizado una muestra de estudiantes de Psicopedagogía de la Universidad de las Islas Baleares, y se han comparado los actuales resultados con los obtenidos en un estudio de similares características realizado durante el curso académico 2000-2001 por los mismos autores. Pese a la existencia de ciertas diferencias tanto cualitativas como cuantitativas, lo más característico cuando comparamos las dos muestras es que ambos grupos son bastante similares después de haber transcurrido cuatro años académicos.

Palabras clave: Intereses profesionales, utilidad sociolaboral, satisfacción con los estudios, estudiantes, psicopedagogía.

Summary

This research study analyses trends in educational psychology students' professional interests, in how these students rate their studies in terms of their social and occupational use, and in their personal satisfaction with them. For this purpose, a sample group of educational psychology students from the University of the Balearic Islands was used, and the current results were compared with previous ones from a former similar study performed during the 2000-2001 academic year by the same authors. Despite certain qualitative and quantitative differences, what is most characteristic, when the two samples are compared, is the fact that the two groups are quite similar, even after four academic years.

Key words: Professional interests, social and occupational use, satisfaction with their university studies, students, educational psychology.

Introducció

La Llicenciatura de Psicopedagogia es va crear l'any 1992 i actualment s'imparteix en pràcticament totes les universitats espanyoles. El temps ha passat, i s'hi han llicenciat més de 13.000 estudiants des de llavors, però segueix sense haver-hi un clar reconeixement de les seves competències professionals ni de la seva utilitat social. En els seus inicis es varen plantejar dues metes principals: 1) formar un nou professional requerit per la LOGSE¹ i 2) proporcionar als centres noves eines de treball des d'un punt de vista multidisciplinari, dotant-los de professionals amb una formació tant pedagògica com psicològica. Aquest impuls és molt important, perquè la intervenció psicoeducativa és la base de les futures transformacions del sistema educatiu (Cerezo M. A. 1996, 3), ja que intenten adequar i actualitzar els estudis superiors a les progressives exigències i necessitats de la població entre altres tasques (Vilanou E. et al. 1998, 3-4).

Les funcions actuals del psicopedagog es divideixen en quatre àrees principals, sent funcions principalment educatives: a) l'assessorament al professorat en la presa de decisions curriculars, b) el suport a l'acció tutorial i a la formació de tutors, c) l'orientació acadèmica i professional i d) l'atenció a la diversitat. A continuació presentam la revisió d'un estudi realitzat en la Universitat de les Illes Balears fa quatre anys (Femenias M. i Sánchez J. M. 2002, 245-252), per determinar els possibles canvis d'opinió dels estudiants de Psicopedagogia respecte als seus interessos professionals i a la seva satisfacció amb els estudis i també, entre altres qüestions, examinar l'evolució de les seves necessitats socio-laborals i acadèmiques.

Descripció de la mostra

La mostra analitzada pertany al curs 2004-2005, en què foren enquestats setze estudiants de Psicopedagogia de la Universitat de les Illes Balears amb edats compreses entre els 21 i els 29 anys. A aquesta mostra se li va proporcionar el mateix qüestionari que a l'emprada en l'any acadèmic 2000-2001 i varen rebre les mateixes instruccions. Aquest instrument es va fer expressament el juny de 2001 per a aquest mateix estudi seguint les recomanacions metodològiques habituals per a la investigació social (Sierra R. 1992, 304-349). Consta de divuit preguntes en total, quatre de les quals corresponents a les principals variables sociodemogràfiques i catorze relacionades directament amb els respectius estudis de Psicopedagogia cursats en l'actualitat. D'aquestes darreres catorze preguntes, set eren mixtes perquè l'entrevistat hi pogués afegir qualsevol tipus de comentari que desitjés per enriquir la seva resposta amb informació suplementària relacionada amb la qüestió, mentre que les set preguntes restants eren de resposta tancada.

L'anàlisi de les dades s'ha realitzat amb el programa estadístic SPSS 6.1 per a Microsoft Windows i s'han utilitzat mètodes no paramètrics per a mostres independents (U de Mann-Whitney). En aquest estudi s'ha utilitzat la *Guia de Centre i de l'Estudiant 2004-2005* (Universitat de les Illes Balears 2004) per observar les característiques dels diversos estudis implicats en el tema que ens ocupa, els diferents accessos, complements de formació requerits i nombre de crèdits totals. Així mateix, s'han consultat també les dades i

¹ Llei orgànica 1/1990 de 3 d'octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu espanyol, substituïda de l'antiga Llei General d'Educació de 1970.

els indicadors universitaris continguts en els diversos llibres de treball planificat d'accés públic per Internet de la Universitat de les Illes Balears² (Oracle9 i AS Discoverer), entre els quals el fitxer anomenat CRESPALU (resultats acadèmics en la UIB per estudis i any acadèmic: crèdits superats respecte a alumnes matriculats), el fitxer CRESPRMAT (resultats acadèmics a la UIB per estudis i any acadèmic: crèdits superats respecte a alumnes matriculats), i el fitxer ALUESTANY (nombre d'alumnes en la UIB per estudi i any acadèmic). Aquests indicadors estadístics públics ens han suposat una important ajuda per entendre d'una manera molt més específica i centrada diverses qüestions relacionades amb els interessos professionals i la satisfacció amb els estudis d'aquesta mostra d'estudiants.

Observant les dades sociodemogràfiques, considerant la variable sexe, el 12,5% de la mostra actual són homes, mentre que el 87,5% restant són dones. Segueix havent-hi per tant, una gran feminització de l'alumnat que ha decidit cursar aquests estudis de segon cicle. En aquest sentit, prenent com a referència el llibre de treball planificat anomenat ALUESTANY, el total de matriculats en Psicopedagogia en els darrers cinc anys acadèmics presenta una distribució per sexes clarament favorable a les dones, mostrant unes proporcions de 7,57:1 l'any acadèmic 2000-2001 (106 dones matriculades enfront de 14 homes), 8,75:1 el 2001-2002 (105 dones, 12 homes), 8,33:1 el 2002-2003 (100 dones, 12 homes) i 7,70:1 el 2003-2004 (131 dones, 17 homes). L'any acadèmic 2004-2005 la proporció ha estat de 6:1 (120 dones matriculades enfront de 20 homes), sent la més baixa d'aquests darrers quatre anys, però indicant que el 83,33% dels alumnes matriculats enguany són dones.

Per altra banda, la mitjana d'edat de la mostra és $m_1=23,44$ anys (desviació estàndard, $d.e.=2,16$). L'estat civil predominant és el de fadrí, registrat pel 100% de la mostra emprada, i la mitjana de fills és $m_2=0,16$ ($d.e.=0,25$), si bé el valor més registrat ha estat zero en el 93,8% dels casos, evidentment resultats clàssics i habituals en mostres d'estudiants. Del total de la mostra emprada en aquest estudi, el 18,8% són estudiants de primer curs de Psicopedagogia, mentre que el 81,3% són estudiants de segon curs. Podem veure aquestes dades a la taula 1, comparant ambdós anys acadèmics.

Taula 1. Resum descriptiu de les variables curs, sexe, edat, estat civil i nombre de fills.

	Curs 2000-2001		Curs 2004-2005	
Total (n)	21 estudiants		16 estudiants	
Curs	1r = 19%	2n = 81%	1r = 18,8%	2n = 81,3%
Sexe	Dones = 95,2%	Homes = 4,8%	Dones = 87,5%	Homes = 12,5%
Edat	mitjana = 25,52 anys (d.e. = 4,78)		mitjana = 23,44 anys (d.e. = 2,16)	
Estat civil	fadrí/na = 90,5%	casat/da = 9,5%	fadrí/na = 100%	casat/da = 0%
Fills	mitjana = .143 (d.e. = .478)		mitjana = .16 (d.e. = .25)	

² <http://www.uib.es/comunicat/dades.html>, Discoverer Viewer v.9.0.2.54.10, Oracle Technology Network 'Oracle Corporation (2000, 2002).

Resultats de l'estudi

Respecte a l'accés acadèmic utilitzat per estudiar la Llicenciatura de Psicopedagogia, el 87,5% de la mostra actual procedeix de Magisteri i un 12,5% de Pedagogia. Sembla que es manté la gran diferència existent entre les distintes modalitats d'accés acadèmic posada de manifest en l'anàlisi de la mostra de l'any acadèmic 2000-2001 i, per tant, segueix confirmant la Llicenciatura de Psicopedagogia com la principal destinació per als estudis de segon cicle dels diplomats en Magisteri. De la mostra emprada, el 100% dels estudiants de Magisteri tornarien a començar cursant aquests mateixos estudis, si bé, com ja va apuntar també la mostra del curs 2000-2001, alguns estudiants haurien desitjat començar els estudis de mestre per una especialitat distinta.

Per altra banda, i també en la mateixa línia que la mostra de l'any acadèmic 2000-2001, a tots els estudiants de Pedagogia de la mostra actual els hauria agradat haver començat els seus estudis universitaris per la Diplomatura de Magisteri. Respecte a aquest darrer punt, resulta convenient matisar que la grandària de la submostra d'estudiants de Pedagogia no pot ni pretén ser representativa de la realitat acadèmica d'aquesta llicenciatura, ja que l'interès en aquest cas s'ha limitat a constatar les diferències oposades en ambdós anys acadèmics respecte a la procedència dels estudis, que sí que són prou notables i evidents. Hem de tenir present, com en tot estudi basat en un disseny selectiu o d'enquestes, que l'abast teòric i pràctic dels resultats obtinguts ha de ser considerat amb la prudència necessària que ens exigeix l'abast mostral utilitzat. Per tant, la majoria dels resultats obtinguts té un caràcter marcadament orientatiu.

Hem de recordar, per altra banda, que des del curs acadèmic 2002-2003 s'imparteix la Diplomatura de Magisteri en Educació Especial, sens dubte un dels estudis recents que més projecció universitària té. De fet, el curs 2002-2003 hi estaven matriculats 131 alumnes, l'any 2003-2004 n'hi havia de matriculats 213 i en el curs 2004-2005 sumaven un total de 330 alumnes (comptant els matriculats en la Universitat de les Illes Balears i en el Centre d'Ensenyament Superior Mare Alberta). No obstant això, malgrat l'estirada d'aquesta nova Diplomatura, aquest fet no sembla haver afectat el nombre d'alumnes matriculats en Psicopedagogia tenint en compte les dades estadístiques de caràcter públic proporcionades per la Universitat de les Illes Balears, que poden ser consultades a la seva pàgina web accedint al fitxer anomenat ALUESTANY.

Reprent la qüestió anterior, les raons de l'elecció de Magisteri com a punt de partida per als estudis universitaris són molt variades, però se segueixen mantenint en la línia de la mostra del curs acadèmic 2000-2001: a) vocació pels infants en general o per una especialitat de magisteri en particular, b) sortides laborals més àmplies, c) més aportació de coneixements teoricopràctics i d) la possibilitat de tenir dues titulacions oficials universitàries en només cinc anys (és a dir, la Diplomatura de Magisteri i la posterior Llicenciatura de Psicopedagogia). El 81,25% de la mostra indica que està estudiant en l'actualitat els estudis que realment volia fer, mentre que el 18,75% restant, tots ells estudiants de segon curs de Psicopedagogia, afirma el contrari.

Respecte a la situació laboral dels entrevistats tenim les dades següents: a) un 50% no treballa, un 7,1% superior al percentatge registrat en la mostra del curs 2000-2001, b) un 37,5% treballa de mestre, un 5,4% inferior al curs 2000-2001, i c) el 12,5% treballa en altres àrees professionals no relacionades amb els seus estudis, un 3% superior al curs acadèmic 2000-2001. El 100% dels entrevistats que compaginen treball i estudis creu que és una tasca amb moltes dificultats (és a dir, el 25% de la mostra total, un 3,6% inferior al curs 2000-2001), o amb algunes dificultats (el 25% de la mostra total, un 1,2% inferior al total registrat en el curs 2000-2001).

Respecte al grau de satisfacció amb els estudis cursats en l'actualitat, valorant-la de l'1 al 10, la mitjana és $m_3=7.38$ (d.e.=1.08), amb un descens de 0,17 punts respecte del curs 2000-2001, però sense trobar-se diferències estadísticament significatives entre ambdues mostres ($p>.05$). El valor que presenta més freqüència dins la distribució segueix sent el de vuit punts, proporcionat per un 43,8% de la mostra total d'enguany. Per altra banda, a diferència del curs 2000-2001, si bé en la mostra actual s'ha trobat una correlació negativa entre l'edat i el grau de satisfacció amb els estudis, en aquest cas no és estadísticament significativa tenint en compte la grandària mostral ($p>.05$). Respecte al grau d'utilitat sociolaboral percebuda per l'estudiant, valorant-la de l'1 al 10, la mitjana és $m_4=7.19$ (d.e.=1.28), amb un descens de 0,67 punts respecte del curs 2000-2001, però de nou sense trobar-se diferències estadísticament significatives entre ambdues mostres ($p>.05$). En aquest cas, el valor que presenta més freqüència dins la distribució és també el de vuit punts, proporcionat aquesta vegada per un 37,5% de la mostra total, mentre que en l'any acadèmic 2000-2001 la puntuació més repetida va ser de nou punts (donada per un 38,1% del total mostral).

El grau de satisfacció amb els estudis i la utilitat sociolaboral percebuda respecte d'aquests correlaciona significativament $r_{xy}=0.8168$, ($p<.001$), sense poder precisar o establir una relació de naturalesa causal entre ambdues variables, si bé podria afirmar-se que a més utilitat sociolaboral percebuda dels estudis, major és el grau de satisfacció amb aquells. La utilitat sociolaboral percebuda dels estudis realitzats explica el 52,65% de la variància total del grau subjectiu de satisfacció, amb un pes estandarditzat de $\beta_1=0.7409$ ($p<.05$), mentre que en el curs acadèmic 2000-2001 les variables edat i utilitat sociolaboral explicaven només el 46,86% de la variància total del grau de satisfacció amb els estudis, amb uns pesos estandarditzats de $\beta_2=-0.132$ ($p<.01$) i $\beta_3=0.345$ ($p<.01$), respectivament. Podem veure algunes d'aquestes dades a la taula 2, comparant ambdues mostres.

Taula 2. Mitjanes i desviacions estàndards de la utilitat sociolaboral percebuda i de la satisfacció amb els estudis.

Variables	Curs 2000-2001	Curs 2004-2005
Utilitat sociolaboral percebuda	mitjana = 7.55 (d.e.=1.32)	mitjana = 7.38 (d.e.=1.08)
Satisfacció amb els estudis	mitjana = 7.86 (d.e.=1.88)	mitjana = 7.19 (d.e.=1.28)

Respecte al grau de dedicació i treball que impliquen els estudis de Psicopedagogia, el 87,5% el considera excessiu (és a dir, un 6,5% superior al percentatge exposat per la mostra del curs 2000-2001). Per la seva banda, les crítiques tornen a dirigir-se cap al nombre d'assignatures que cal superar en els dos anys mínims que dura aquest segon cicle acadèmic, i també cap als continguts teòrics i pràctics inclosos, considerats per molts d'alumnes com a escassos i incorrectament plantejats tenint en compte la gran càrrega lectiva que diuen que han de suportar. Convé realitzar en aquest punt una reflexió molt in-

teressant respecte a l'aparent dificultat d'aquests estudis i al nombre d'assignatures existents, ja siguin quadrimestrals o anuals. Prenent com a punt de partida els llibres de treball planificats d'accés lliure per Internet de la Universitat de les Illes Balears, en concret els fitxers CRESPRALU i CRESPRMAT, podem concloure que els estudis de Psicopedagogia són percebuts com més excessius en dificultat del que són en realitat, tenint en compte el quocient entre crèdits matriculats i aprovats pels seus alumnes.

Així, per exemple, en el curs 2000-2001 es varen aprovar el 70% dels crèdits matriculats dels estudis de Psicopedagogia, que representen en la pràctica 34,98 crèdits superats per alumne, en el curs 2001-2002 es varen aprovar el 78% dels crèdits matriculats (és a dir, una mitjana de 37,88 crèdits per alumne), en el curs 2002-2003 es varen aprovar el 80% dels crèdits matriculats (39,71 crèdits per alumne), mentre que en el curs 2003-2004 es varen aprovar el 76% dels crèdits matriculats (41,57 crèdits per alumne). Per fer-se una idea més consistent del que volem dir, l'any acadèmic 2003-2004 en els estudis de Psicologia es varen aprovar només el 61% dels crèdits totals matriculats, i a Pedagogia tan sols el 64%, mentre que en les diferents especialitats de Magisteri el percentatge varia, sent el menor dels quals un 62% de crèdits aprovats respecte dels crèdits matriculats. Aquestes darreres mesures són, sense gaire dubtes, unes xifres notablement inferiors a les trobades en la Llicenciatura de Psicopedagogia els darrers quatre anys.

Per altra banda, respecte al nombre d'assignatures i crèdits que han de ser superats per l'alumne, tenim que el segon cicle de Psicopedagogia té un total de 150 crèdits, als quals cal sumar els complements de formació (d'acord amb el que estableix el BOE de 13 de gener de 1993) i, a més, els crèdits dels estudis d'accés triats. Observant les diferents possibilitats d'accés a Psicopedagogia,³ podem concloure que hi ha unes opcions més interessants que d'altres tant des d'un punt de vista pràctic com de càrrega lectiva. Així, per exemple, si partim d'una Diplomatura en Magisteri (des de qualsevol especialitat), tenim una càrrega lectiva total de 385 crèdits (206 de la diplomatura com a tal, 29 de complements de formació i 150 del segon cicle de la Llicenciatura de Psicopedagogia). Si partim de la Diplomatura en Educació Social, tenim una càrrega total de 398,5 crèdits (207,5 de la diplomatura, 41 de complements de formació i 150 del segon cicle). Si partim des del primer cicle de Pedagogia, tenim 329 crèdits de càrrega total (150 crèdits, més 29 de complements de formació, més els 150 de Psicopedagogia). Finalment, partint del primer cicle de Psicologia tenim una càrrega lectiva total de 333 crèdits (150 del primer cicle, 33 de complements de formació i 150 de Psicopedagogia).

És a dir, l'opció més rendible en crèdits seria començar per Pedagogia, amb 56 crèdits menys que l'opció de començar per Magisteri, si bé aquests 56 crèdits suposen una titulació extra en uns estudis amb un ample ventall laboral i que, per exemple, permeten accedir a un lloc de treball en el món de l'educació i guanyar experiència laboral, mentre encara s'està estudiant la Llicenciatura de Psicopedagogia, quan els estudiants que no hi han accedit per Magisteri haurien de cercar altres sortides laborals fora de l'àmbit educatiu. Així doncs, tenint en compte la diferència del grau de dificultat d'estudis propers, la càrrega lectiva no sembla sobredimensionada per l'alumnat. Respecte a les sortides laborals en general i el futur professional, de nou hi ha opinions molt diverses, si bé una àmplia majoria de les quals són poc positives, particularment dels alumnes que no treballen. Les opinions encara són més pessimistes quan es refereixen a la possibilitat de

³ <http://www.uib.es/estudis/psicopedagogia>.

trobar a curt termini feines fixes dins l'àmbit de l'educació, mentre que les possibilitats d'accedir a l'ocupació pública es consideren cada vegada més difícils d'assolir.

Els entrevistats es decanten majoritàriament per treballar en equips multidisciplinaris, en l'àmbit privat o públic, i triant les diferents franges d'edat en general, no tan sols la franja de l'ensenyament secundari (si bé aquestes darreres opinions poden ser causades per la formació inicial de Magisteri, que ofereix un ventall més ample de franges d'edat). De fet, respecte a les franges preferides per desenvolupar l'activitat professional, la combinació de diverses franges sense renunciar-ne a cap segueix sent l'opció més seleccionada pels entrevistats, amb un 50% de la mostra total (enfront del 42,9% de la mostra emprada en l'any acadèmic 2000-2001). Les franges d'edat de «només infantil» i «només primària» han estat seleccionades pel 18,75% dels enquestats, mentre que la franja d'edat de «només secundària» ha estat seleccionada només pel 12,5%.

Respecte a l'àmbit professional en el qual els agradaria emprendre les seves activitats professionals, l'opció majoritària segueix sent provar diferents opcions (62,5%, enfront del 52,4% de la mostra del curs 2000-2001), com per exemple en Equips d'Atenció Primerenca i en equips generals (6,25% del total mostral, enfront del 19% de la mostra del curs 2000-2001), mestres de suport (6,25%, enfront del 14,3% de la mostra del curs 2000-2001) i com a orientador (25%, enfront del 14,3% de la mostra del curs 2000-2001). Aquestes dades es relacionen amb allò que hem expressat anteriorment, és a dir, no es renuncia inicialment a cap possibilitat laboral ni sortida professional. S'han trobat certes diferències respecte de la mostra del curs acadèmic 2000-2001, si bé les opcions eclèctiques segueixen sent les preferides en ambdós casos i semblen consolidar-se com les opcions més lògiques per a l'alumne des d'un punt de vista estrictament pràctic. Podem veure algunes d'aquestes dades a la taula 3, comparant ambdues mostres.

Taula 3. Preferència de franja d'edat amb la qual desitjarien treballar.

Franja d'edat desitjada per treballar	Curs 2000-2001	Curs 2004-2005
Només infantil	23,8%	18,75%
Només primària	14,3%	18,75%
Només secundària	14,3%	12,5%
Més d'una franja	42,9%	50%
Altres feines	4,8%	—
	$\Sigma=100\%$, n=21	$\Sigma=100\%$, n=16

Per finalitzar aquest apartat, respecte a la valoració social del psicopedagog, un 75% respon desfavorablement (enfront del 95,2% de la mostra de l'any acadèmic del curs 2000-2001, és a dir, un 20,2% inferior). Sembla, doncs, que els estudiants perceben com un poc més positiva la imatge social d'aquest professional, però encara segueix sent sorprenent aquesta escassa valoració social després de transcorreguts tretze anys des de la creació d'aquesta llicenciatura. Hauria estat interessant avaluar en aquest sentit els efectes de la

creació del Col·legi de Pedagogia i Psicopedagogia de les Illes Balears.⁴ Hem d'aclarir que estam parlant de la percepció subjectiva dels alumnes sobre la valoració social que tenen aquests estudis, no de la valoració social real per part dels usuaris o de la població en general. Els principals motius per a les valoracions negatives se segueixen centrant en l'escassa definició del seu paper dins l'àmbit educatiu i l'aparent desconeixement social de la seva utilitat i les seves funcions pròpies. En aquest sentit, podem dir que la realitat acadèmica i social de la psicopedagogia evoluciona molt lentament. No podem oblidar, per altra banda, la recent problemàtica respecte al futur lloc d'aquesta titulació dins l'espai europeu d'educació superior (EEES), sens dubte una de les qüestions actuals menys favorables per als propis interessos.

Conclusions

Els resultats indiquen que no s'han trobat variacions estadísticament significatives respecte a la utilitat sociolaboral percebuda i la satisfacció amb els estudis, si bé les puntuacions han estat inferiors a les del curs acadèmic 2000-2001. Quatre anys després, l'alumnat de Psicopedagogia segueix procedint majoritàriament dels estudis de Magisteri, i segueix buscant un ensenyament de caràcter eclèctic tant en la seva formació teòrica com pràctica, si bé majoritàriament en consideren excessiva la càrrega lectiva i també difícil poder compaginar els estudis i la feina. Així doncs, a aquest alumnat també li agradaria que el seu futur laboral i professional no estigués limitat a determinades franges d'edat (infantil, primària o secundària) ni a determinats àmbits professionals, malgrat que les perspectives professionals actuals no semblen les més favorables en aquest sentit.

D'altra banda, s'ha tornat a constatar que els alumnes que procedeixen de Pedagogia segueixen quedant en inferioritat de condicions laborals i acadèmiques respecte dels alumnes que procedeixen de Magisteri, en qualsevol de les seves especialitats. En vista dels resultats exposats al llarg de tot l'estudi, sembla que es va afermant amb força un nou perfil professional dual dins el nostre sistema educatiu actual, és a dir, el de mestre psicopedagog, un professional que per la seva formació podria accedir a un ampli ventall de possibilitats laborals tant en el sector públic com en l'àmbit privat.

Referències

- CEREZO MANRIQUE, M. A. (1996): *Los comienzos de la Psicopedagogía en la España Contemporánea (1882-1936)*, Tesi doctoral, Universitat de Valladolid.
- FEMENIAS, M.; SÁNCHEZ, J. M. (2002): «Interessos professionals i satisfacció d'una mostra d'estudiants de Psicopedagogia», *Educació i Cultura*, 15, 245-252.
- UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS (2005): *Guia de Centre i de l'Estudiant 2005-2006*, Universitat de les Illes Balears, Palma.
- SIERRA BRAVO, R. (1992): *Técnicas de investigación social. Teoría y ejercicios*, Paraninfo, Madrid.
- VILANOU, E. [et al.] (1998): *Emili Mira. Els orígens de la Psicopedagogia a Catalunya*, Universitat de Barcelona, Barcelona.

⁴ Llei 15/2001 de 29/11/2001, BOIB 147 de 8/12/2001.